

Відгук
офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Безкорвайної Лариси Вікторівни
на дисертаційну роботу Мединської Світлани Іванівни
«Формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх
фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дисертаційного дослідження, зв'язок із науковими темами, планами, програмами. Обрана тема дослідження відповідає світовим тенденціям сталого розвитку туризму згідно з Глобальними 17 цілями сталого розвитку (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» (2015), відповідно до яких туризму надана роль однієї з визначальних галузей, що впливає на загальний стан і тенденції всесвітньої економіки. Зазначене відповідно впливає на тенденції сталого розвитку вітчизняного туризму шляхом створення системних і комплексних умов для формування позитивного туристичного іміджу країни, розвитку туристичної інфраструктури, розробленню нових туристичних маршрутів, що підтверджено положеннями нормативно-законодавчих документів: Закон України «Про туризм» (1995); Концепція популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі (2016 р.); Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів до 2026 р. (2017). Вплив туризму як потужного механізму забезпечення соціально-економічного розросту країни та регіону можливий завдяки розвитку внутрішнього та в'їзного туризму, надання туристичної послуги відповідно до світових та європейських тенденцій із урахуванням національних та регіональних властивостей, що висуває нові вимоги до фахової підготовки майбутніх фахівців із туризму, рівня їх іншомовної компетентності, що стверджено положеннями Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної підтримки сфери культури,

креативних індустрій, туризму, малого та середнього бізнесу у зв'язку з дією обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби COVID-19 (2020)». Варто відзначити, що актуальність роботи відповідає положенням Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 24 – Сфера обслуговування, спеціальність 242 – Туризм (2018), згідно з якими майбутній фахівець має володіти такими компетентностями, як: K11: здатність спілкуватися іноземною мовою; K07: здатність працювати в міжнародному контексті; K28: здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

Як зазначає дисертантка, поступова інтеграція України в європейський простір вищої освіти, що характеризується високим рівнем мобільності, прозорості, співпраці й інтернаціоналізації, диктує нові умови щодо підготовки майбутніх фахівців у бізнес-орієнтованих напрямках діяльності з акцентом на розумінні глобальних бізнес-комунікацій в полікультурному середовищі на основі толерантності, взаємоповаги й сприянні постійному розвитку. Це актуалізує набуття необхідних знань і навичок для ефективного спілкування в різних сферах бізнесу з урахуванням культурних особливостей, культурної самобутності й ключових цінностей під час роботи з іноземними діловими партнерами, в мультикультурній команді, з клієнтами-представниками різних культур та іншими стейкхолдерами з чітким розумінням ролі, яку англійська мова як лінгва франка відіграє в глобальному бізнес-контексті, стає одним із пріоритетних аспектів в ході професійної підготовки в рамках бізнес-орієнтованого навчання.

Необхідно підкреслити, що дисертація виконувалася в межах досліджень кафедри інноваційних технологій із педагогіки, психології та соціальної роботи

Університету імені Альфреда Нобеля, проведених у рамках комплексної наукової теми «Теоретико-методологічні засади професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі» (ДР № 0122U200059), і кафедри міжнародного туризму, готельно-ресторанного бізнесу та іншомовної підготовки Університету імені Альфреда Нобеля, проведених у межах комплексної наукової теми «Дослідження стану та перспектив розвитку ринку туристичних та готельно-ресторанних послуг: економічний та соціальний аспекти» (ДР № 0121U100379).

Все зазначене повністю підтверджує доцільність, важливість та актуальність дисертаційного дослідження С.І. Мединської, предметом якого обрано модель формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень висновків і рекомендацій, викладених у дисертації. Обґрунтованість наукових положень і висновків, наведених у праці, забезпечено вирішенням встановлених завдань, коректністю сформульованої теми, проведенням теоретичного аналізу з використанням комплексу загальнонаукових методів, послідовністю виконання експериментальної роботи. Достовірність висунутих гіпотез і теоретичних положень, правильність обґрунтованих теоретичних засад формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання, розробленої й експериментально перевіреної моделі реалізації цього процесу підтверджено коректністю використаних математичних методів у ході експериментальної роботи. Слід відмітити логічну побудову та взаємозв'язок розділів та підрозділів дослідження.

Зазначене надає підстави стверджувати, що висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, є достатньо обґрунтованими й достовірними. Обсяг і кваліфікаційні властивості роботи відповідають нормативним вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового

ступеня доктора філософії; отримані результати дослідження доповнюють праці інших авторів із обраної теми.

Оцінюючи здобутки дисертаційного дослідження С.І. Мединської, вважаємо за необхідне зосередити увагу на результатах, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. До найвагоміших наукових положень, висновків та рекомендацій, що відзначаються новизною, науковою цінністю, слід віднести те, що авторкою вперше розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено структурно-функціональну модель формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання на підставі системного, партисипативного, компетентнісного, контекстного, комунікативного, культурологічного, аксіологічного підходів, що містить такі взаємопов'язані блоки, як: концептуально-цільовий, змістово-реалізаційний, результативно-оцінювальний, на основі оптимальних моделей змішаного навчання (віртуально збагаченої, ротаційної, самостійного змішування). На схвалення заслуговує те, що дисертанткою уточнено й конкретизовано понятійно-категоріальний апарат досліджуваної проблеми («компетентність», «полікультурна компетентність», «комунікативна компетентність», «полікультурна комунікативна компетентність», «полікультурна комунікативна компетентність майбутніх фахівців у галузі туризму», «модель формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання»); удосконалено зміст, методи, технології (діалогічно-дискусійні, ігрові, кейсові, цифрові, проєктні, фасилітації й співробітництва) та форми навчання (лекційні, практичні й семінарські заняття, позааудиторна робота, практика), спрямовані на формування мотиваційно-ціннісного, соціально-когнітивного, комунікативно-діяльнісного, особистісного компонентів полікультурної комунікативної

компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання; набули подальшого розвитку наукові уявлення про сутність, структуру, компоненти, показники й рівні сформованості полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму; діагностичний інструментарій оцінювання рівнів зазначеної компетентності.

Дисертаційна робота С.І. Мединської містить нові, раніше не захищені наукові положення, обґрунтовані результати сукупно розв'язують актуальну наукову проблему.

Практична цінність результатів полягає в розробці й упровадженні структурно-функціональної моделі формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання, що може бути покладена в основу моделювання освітнього процесу здобувачів першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 242 Туризм; суттєвому змістовому наповненні, навчально-методичному й інформаційному забезпеченні освітніх компонентів професійного спрямування: «Менеджмент у туризмі», «Маркетинг у туризмі», «Організація екскурсійних послуг», «Ділова іноземна мова», «Іноземна мова за професійним спрямуванням»; розробці й апробації програми й навчально-методичного забезпечення спецкурсу «Ефективна комунікація в полікультурному туристичному бізнес-середовищі» за методикою CLIL (Content and Language Integrated Learning), а також апробації оновленого змісту виробничої та комплексної практик, позааудиторної роботи (організація та проведення заходів у рамках «Майстерні міжнародних бізнес-комунікацій», реалізація програм віртуальної мобільності й віртуального обміну, організація і проведення зустрічей розмовних (дискусійних) клубів тощо).

Варто підкреслити, що отримані результати дослідження можуть бути використані для подальшого вдосконалення теорії й практики професійної освіти, зокрема в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності 242 Туризм, у науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти,

при розробці посібників, програм спецкурсів для здобувачів вищої освіти з питань формування полікультурної комунікативної компетентності, а також у системі підвищення кваліфікації та перепідготовки, неформальної освіти та самоосвіти фахівців у галузі туризму. На схвалення заслуговує те, що основні положення та результати дослідження впроваджено дисертанткою в освітній процес закладів вищої освіти України.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Аналіз дисертаційної роботи свідчить, що авторкою проведено ґрунтовний розгляд теоретико-методичних засад проблеми формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання, зокрема аналіз полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму як предмета наукових досліджень, компонентно-структурний аналіз феномена «полікультурна комунікативна компетентність майбутніх фахівців у галузі туризму», аналіз наукових підходів до формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання. На увагу та схвалення заслуговує те, що дисертантка теоретично обґрунтувала, реалізувала та експериментально перевірила ефективність моделі формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання.

Додатки до дисертації демонструють практичну значущість дослідження; особливості проведення експериментальної роботи; специфіку розробленого діагностичного інструментарію; апробацію результатів дослідницького пошуку.

Кваліфікаційна наукова робота відповідає вимогам щодо її оформлення.

Повнота викладення положень, висновків і рекомендацій у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Варто відзначити, що матеріали дисертації висвітлено авторкою в 20 публікаціях (16 – одноосібні), серед них: 8 статей у наукових фахових виданнях України, внесених до міжнародних

наукометричних баз, 1 стаття у виданні, внесеному до наукометричної бази Scopus, 1 стаття у зарубіжному науковому журналі, внесеному до наукометричної бази Web of Science, 10 статей і тез доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Об'єктивне оцінювання тексту дисертаційної роботи та її результатів надає можливість стверджувати про дотримання вимог академічної доброчесності в повному обсязі. Анотації українською та англійською мовами до дисертації розкривають поетапність дослідницької праці, її наукову новизну та практичну спрямованість. Покликання на використані джерела в тексті дисертації оформлені відповідно до встановлених вимог.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Результати наукового дослідження С.І. Мединської надають підстави вважати, що визначені завдання реалізовано, мету досягнуто, а сукупність отриманих наукових положень має важливе значення для теорії та методики педагогічної освіти. Загалом позитивно оцінюючи роботу, вважаємо за необхідне висловити в руслі наукової дискусії деякі зауваження й побажання, котрі виникли під час рецензування дисертації.

1. Розглядаючи наукові підходи до формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання (пункт третій першого розділу, с. 94–98), дисертантка аналізує освітні програми з туризму провідних закладів вищої освіти, котрі в 2022 р. увійшли до 10-ти найкращих ЗВО України, щодо наявності обов'язкових та вибіркових компонентів, безпосередньо пов'язаних із формуванням полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців із туризму. Вважаємо, що значущість роботи посилилася би за умови аналізу освітніх програм із туризму закладів вищої освіти, на базі яких проводилося дисертаційне дослідження (до прикладу: Університет імені Альфреда Нобеля, Прикарпатський

національний університет імені Василя Стефаника, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького).

2. Теоретично обґрунтовуючи структурно-функціональну модель формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання (с. 152–153), авториня розглядає моделі змішаного навчання, котрі визначає як такі, що максимально відповідають вимогам сьогодення й задовольняють потреби учасників освітнього процесу (ротаційна (ротація за станціями, перевернутий клас, індивідуальна ротація), самостійного змішування й віртуального збагачення). На нашу думку, доречно було би також розглянути приклади відхилених моделей (ротаційної (ротація за лабораторіями), гнучкої) та відповідно обґрунтувати доцільність їх використання під час розроблення авторської структурно-функціональної моделі.

3. Аналізуючи процес реалізації структурно-функціональної моделі формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання (підрозділ 2.2, с. 201), авториня наводить приклади співпраці українських здобувачів вищої освіти зі студентами WSU School of Hospitality Business Management (США) в рамках програми віртуальної мобільності (віртуального обміну) «International Tourism» (8 лютого-4 квітня 2022 р.). На наше переконання, робота набула би більшої цінності за умови демонстрації результатів спільної діяльності як прикладу COIL (Collaborative Online International Learning) із наведенням відповідних фрагментів у додатках.

Проте, зазначені нами пропозиції та висловлені зауваження не заважають загальному позитивному ставленню до рецензованої дисертації, мають характер рекомендацій і є основою для наукової дискусії. Представлена дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням, а основні положення, що в ній сформульовані, результати та висновки мають наукову новизну, теоретичну та практичну цінність.

На підставі викладеного вище, можна зробити висновок, що дисертація «Формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі туризму в умовах змішаного навчання» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, достовірністю, науковою та практичною значущістю здобутих результатів, а також за кількістю і якістю опублікованих праць та за оформленням відповідає вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор – Мединська Світлана Іванівна – заслуговує на присудження їй за результатами публічного захисту ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

Доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри туризму,

рекреації та готельно-ресторанної справи

Запорізького національного університету

Л.В. Безкоровайна

Підпис
засвідчую

НАЧАЛЬНИК
ВІДДІЛУ КАДРІВ

БЕЗКОРОВАЙНА ЛАРИСА ВІКТОРІВНА

Результат перевірки підпису	Підпис вірний
П.І.Б.	БЕЗКОРОВАЙНА ЛАРИСА ВІКТОРІВНА
РНОКПП	2565110326
Організація (установа)	ФІЗИЧНА ОСОБА
Код ЄДРПОУ	
Посада	
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для даних від Надавача)	21:42:02 25.12.2024
Сертифікат виданий	КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер	5E984D526F82F38F0400000062337A010677C805
Тип носія особистого ключа	Захищений
Алгоритм підпису	dstu4145
Тип підпису	Кваліфікований
Формат підпису	CAAdES-T
Сертифікат	Кваліфікований